

PŘEHLED VÝZKUMŮ

51

Brno 2010

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis *Peer-reviewed journal*

Ročník 51
Volume 51

Číslo 1–2
Issue 1–2

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Pavel Kouřil

Redakční rada
Editorial Board

Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski,
Alexander Ruttka, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Petr Škrdla

Výkonná redakce
Assistant Editors

Soňa Klanicová, Marián Mazuch, Ladislav Nejman, Olga Lečbychová,
Rudolf Procházka, Jiří Juchelka, Lubomír Šebela

Technická redakce, sazba
Executive Editors, Typography

Pavel Jansa, Ondřej Mlejnek

Software
Software

Spencer Kimball, Peter Mattis, GIMP Development Team 2008: GNU
Image Manipulation Program, 2.6.1
GRASS Development Team 2008: Geographic Resources Analysis
Support System, 6.3.0
Kolektiv autorů 2008: Inkscape, 0.46
Kolektiv autorů 2005: $\text{\LaTeX}$ 2_ε

Fotografie na obálce
Cover Photography

Bronzové artefakty nalezené v depotech na hradišti „Tabulová hora“
u Klenčnice. Srov. studii A. Navrátila. Foto J. Špaček.
*A foto of bronze artifacts found in hoards in the hill fort „Tabulová
hora“ near Klenčnice. See the study of A. Navrátil. Photo by J. Špaček.*

Adresa redakce
Address

Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.
Královopolská 147
612 00 Brno
E-mail: pv@iabrno.cz

Webové stránky s pokyny pro autory: <http://www.iabrno.cz/pv>

ISSN 1211-7250

MK ČR E 18648

Vydáno v Brně roku 2010

Copyright ©2010 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i. and the authors.

Rašticová, B., Čoupek, J. 2007: Pevnost Uherské Hradiště. In: *Uherské Hradiště královské město na řece Moravě*, Uherské Hradiště, 103–118.

Snášil, R., Procházka, J. 1983: Výzkumy v Uherském Hradišti v roce 1981 (okr. Uherské Hradiště). *Přehled výzkumů 1981*, 62–64.

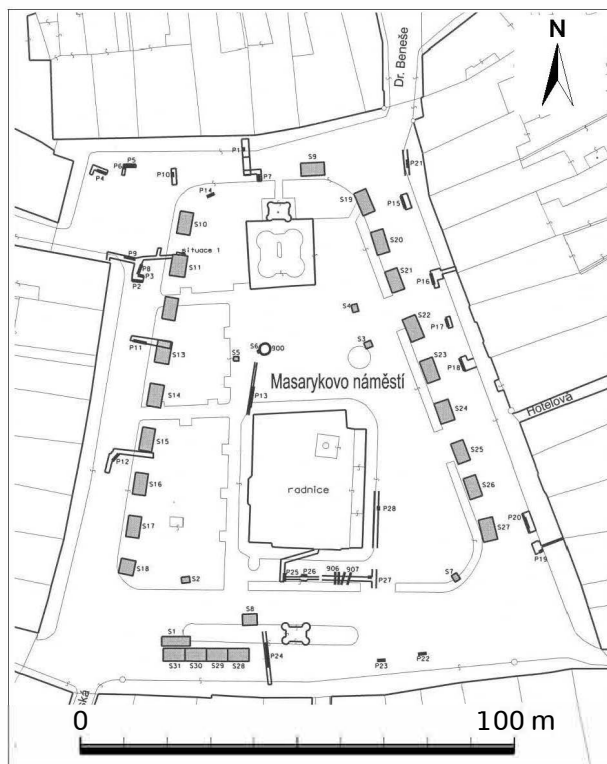
Resumé

Uherské Hradiště (Bez. Uherské Hradiště), Kollárova Str. Nr. 403–Wohnhaus, Parzelle Nr. 559. Neuzeit. Stadt, Barockstadtmauer, Rettungsgrabung.

Während der Rekonstruktion des Wohnhauses in der Kollárova-Straße Nr. 403 wurde das Mauerwerk des Barockbastions III. Joseph entdeckt. Vermutlich aus der 2. Hälfte des 17. Jahrhunderts.

Uherské Hradiště (Bez. Uherské Hradiště), Komenský Platz, Parzelle Nr. 653/37. Mittelalter, Neuzeit. Stadt, Stadtmauer, Rettungsgrabung.

Während der Kanalisationsreparatur auf dem Komenský-Platz wurde die Stadtmauer (vermutlich aus dem 15./16. Jh.) samt ihrer umfangreichen Destruktion in der Länge von 67,3 m entdeckt. Das Mauerwerk weist auf eine Veränderung des Stadtmauerablaufs hin.

Obr. 128. Uničov. Rozmístění archeologických sond S1/09–S31/09 a dokumentovaných situací.

Abb. 128. Uničov. Plan der Sondagen S1/09–S31/09 und untersuchten Befunden.

UNIČOV (OKR. OLOMOUČ)

Masarykovo náměstí, p. č. 2244/2. Středověk, Novověk. Město. Záchranný výzkum.

Lokalizace: mezi body 49°46'13,1"N, 17°7'14,999"E; 49°46'13,713"N, 17°7'21,347"E; 49°46'17,19"N, 17°7'14,499"E; 49°46'17,633"N, 17°7'18,618"E (WGS 84).

V termínu 20. 4. až 30. 7. 2009 provedli pracovníci NPÚ, ú. o. p. v Olomouci záchranný archeologický výzkum na ploše Masarykova náměstí v Uničově za supervize Archeologického ústavu AV ČR v Brně, v. v. i. Z kapacitních důvodů a časové náročnosti byla ke spolupráci přizvána Archaia Olomouc, o. p. s. Výzkum byl vyvolán stavební akcí „Město v hradbách – revitalizace centrálního náměstí MPZ v Uničově“. Investiční záměr byl podporován z fondů EU, zprostředkovaných Regionálním operačním programem Střední Morava (ROP SM). Plánovaný rozsah a harmonogram stavebních prací, pokrývajících celý areál náměstí, se díky striktním termínům vyžadovaným ROP SM dostal do kolize s plánovanou záchrannou archeologickou náleží. Podle původního projektu mělo dojít ke snížení terénu až o cca 1,3 m, což by prakticky znamenalo takřka totální masovou devastaci archeologicky cenných terénů v celé ploše náměstí. Zde je nutné připomenout, že díky nejstarší dochované městské listině z roku 1223 je Uničov (1213) po Bruntálu nejstarším městským založením v ČR. Známa problematika translace Bruntálu ze Starého Města nám dává dostatečný důvod domnívat se, že uničovské Masarykovo náměstí je nejstarším existujícím středověkým tržištěm v půdorysu prvního lokačního institucionálního města v ČR. Protože nebyly investorem ani poskytovatelem financí (ROP SM) původně dostatečně zohledněny zájmy archeologické památkové péče při projektové přípravě akce a v důsledku toho pak nebyl vyčleněn ani dostatečný objem finanč-

ních prostředků na archeologický výzkum, stejně jako zohledněn časový harmonogram prací, došlo k poměrně složitým jednáním. Vstřícností zástupců města Uničova a projekční kanceláře bylo přistoupeno k omezení pojízdných ploch revitalizovaného náměstí ve prospěch ploch pochůzných, na které nejsou kladeny tak vysoké normované hodnoty zátěžových zkoušek únosnosti terénu. To ve svém důsledku znamenalo snížení úrovně stavební pláně bez zásahu do intaktních středověkých archeologických terénů. Hlubší zásahy do terénu si vyžádala pouze výstavba okružní komunikace, kde byly umístěny sondy v liniích nejhlubších částí vyspádané skrývky komunikace (S9/09–S31/09).

Pouze v omezené ploše severozápadně od budovy radnice došlo ke skrývce až na povrchovou úroveň středověkých kulturních souvrství. V uvedeném prostoru byly dokumentovány pozůstatky dřevěných konstrukcí se stopami zániku požárem a série ohnišť s nálezy drobných středověkých ražeb 14. století. Interpretaci prostoru jako pozůstatků dřevěných kupeckých krámků podporuje také nález kupeckého závaží. V bezprostřední blízkosti prostoru s kupeckými krámkami bylo objeveno kamenné základové zdivo pranýře (k. 900) o průměru 2,6 m. Drobnou sondou S6/09 byla zjištěna mocnost zdiva 1,1 m. Celá nálezová situace odpovídá situaci odkryté při výzkumu Horního náměstí v Olomouci (srov. Faltýnek 2001; Militký, Šlězár 2007). Zřejmě ne náhodou bylo místo exekucí (pranýř) situováno v těsné blízkosti stánků trhovců s vysokou koncentrací lidí.

Realizace archeologických sond proběhla ve dvou etapách. V první etapě bylo zkoumáno 8 sond (S1/09–S8/09). Jejich umístění a rozměry byly ovlivněny požadavky stavby podle projektu (podzemní kontejnery, veřejné osvětlení, ověření anomálie geofyzikálního měření). V další etapě bylo v místech budoucí komunikace, lemující obvod náměstí, zkoumáno celkem 23 sond o jednotném rozměru 3 × 5 m (S9/09–S31/09). Podle požadavků stavby sondy zasahovaly jen do úrovně mírně přesahující jeden metr a většinou nedosáhly intaktního geologického podloží.

V průběhu stavby byly také prováděny dohledy nad vyhotovením nových kanalizačních přípojek. Celkem bylo dokumentováno 28 profilů.

Ze zobecněné základní stratigrafie lokality vyplývá, že na jílové podloží v hloubkách kolem 1,3–1,5 m sporadicky nasedal půdní typ tvořený prachovou hlínou. Následovalo první lokační dláždění v podobě posypu šterkem, které překrývala vrstva tmavé odpadní jílovité organogenní hlíny s četnými zlomky zvířecích kostí a dochovaného organického materiálu, zejména dřev. Následovala izolační dorovnávká terénu jílem, na kterém se dále ukládaly vrstvy nečistot střídající se s lokálními úpravami pochůzných úrovní šterkovým posypem, a to až do horizontu novověkých šterkových úprav.

V sondách S16/09–S18/09 v západní části náměstí a v sondě S9/09 v severní části náměstí byly dokumentovány kúlové jamky svědčící o přítomnosti staveb lehčích dřevěných konstrukcí. V sondě S19/09 v severozápadní části náměstí byl zachycen průběh novověkého dřevěného vodovodu. Zajímavé zjištění přinesly sondy S19/09–S27/09 na delší, východní straně náměstí, kde se prakticky po celé straně nacházelo několik desítek centimetrů mocné souvrství jílu ze 14. století, chudých na archeologické nálezy. Jedná se zřejmě o terénní úpravu navršenou v krátkém časovém horizontu, snad související s průběhem komunikace.

Důležitým zjištěním byla absence předlokačních objektů, která by mohla svědčit o založení části nebo i celého půdorysu města mimo předpokládané předlokační sídliště. Objasněna byla také anomálie v současném půdorysu Masarykova náměstí, kdy v severozápadní části náměstí ustupuje fronta budov hlouběji mimo jinak celkem pravidelný půdorys náměstí, již od doby lokace blíží se tvaru rovnoramenného lichoběžníku. Při dokumentaci profilů kanalizačních přípojek bylo v tomto prostoru zjištěno zvrstvení charakteristické pro středověké městské parcely. Vzniklá anomálie je tak až novověkého původu.

Karel Faltýnek, Ladislav Kaiser,
Pavel Šlězár, Petr Večeřa

Literatura

Faltýnek, K. 2001: Zpráva o záchranném archeologickém výzkumu na Horním náměstí v Olomouci v roce 2000. In: *Památkový ústav v Olomouci. Výroční zpráva 2000*, Olomouc, 96–100.

Militký, J., Šlězár, P. 2007: Nálezy středověkých mincí objevených při archeologickém výzkumu v Olo-

mouci. In: *Numismatický sborník 22*, Praha, 223–231.

Resumé

Uničov (Bez. Olomouc), Masarykovo Platz. Mittelalter, Neuzeit. Stadt. Rettungsgrabung.

URČICE (OKR. PROSTĚJOV)

Intravilán, č. p. 109. Pozdní doba hradištní, středověk, novověk. Středověká vesnice, loch. Záchranný výzkum.

Během záchranného archeologického výzkumu realizovaného v důsledku „rekonstrukce sklepa“ a terénních úprav pozemku u domu č. p. 109 v Určicích (podrobnější charakteristika lokality – viz oddíl Neolit) byly zdokumentovány též pozůstatky podzemní chodby či skrýše, tzv. „lochu“ (obr. 129; podrobněji k tématu např. Kos 2005). Z jeho zánikového horizontu (kontext 104 – interpretovatelný jako redeponovaná kulturní vrstva) pochází drobná kolekce keramických zlomků pozdně hradištního období a především postříbřená esovitá záušnice velkého průměru (obr. 130). Bližší dobu vzniku a fungování tohoto tradičního prvku středověké vesnice však nelze bezpečně stanovit. V okolí nalezená keramika 12. až 14. století však jasně dokládá čilé lidské aktivity, které zcela jistě souvisejí s osadou Určice (Ursicz), prvně v písemných pramenech zmiňovanou již k roku 1288 (např. Janoušek 1938, 182).

Od I. L. Červinky (1905, 8; podle Heidenreich 1887) se v souvislosti s tímto objevem dovídáme následující: „V Určicích prostírají se lochy pod usedlostmi celé „Hornice“, zrušením návesních sklepů byly však zataraseny i vchody do lochů. Loch ze sklepa J. Marka vedl pryč až do lesíka Skalice. Roku 1870 uhozeno na podobnou chodbu pěkně ve slínovici vystrouhanou pod školním dvorkem; vedla pryč až pod kostel.“ Pozornost si však zaslouží i potencionální vstup do určického podzemí (obr. 131), který byl zaznamenán na podzim roku 2009 v otevřeném prostoru sklepa na p. č. 519 v Určicích, jež

Obr. 129. Určice. Profil zasypané podzemní chodby („lochu“) ve fotografické a kresebné dokumentaci.

Abb. 129. Určice. Verschütteter unterirdischer Gang („Loch“), Schnitt – Foto und Zeichnung.